

Publicerad 2011-08-08 05:55 av L Patrik W Johansson

nyöversättning 2011; i tidigare svenskversioner kallad Grytan Bilden: Guldkrukan i en gammal väggmosaik

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Plautus>

http://en.wikipedia.org/wiki/Titus_Maccius_Plautus

Aulularia [Guldkrukan]: AKT III (T.M. Plautus)

Akt III

In träder Congrio och hans åtfölje uttumlande från Euclios Hus, dörren slår igen bakom dem.

Congrio (i burlesk panik)

Hej-j-j! Medborgare, invånare, ortsbor, grannar, främlingar, alla och envar--giv mig plats att fly! Öppna upp! Rensa gatorna! (stannar en bit bort från huset) Detta är första gången som jag någonsin har kommit för att laga mat åt Backantinnor uti en Backantinnas lya. Åh kära nån, en sådan hemsk nedklubbning jag och mina adepter där fick! Jag är ett enda stort värkande! Jag är död och begravnen! Såsom den gamle kufen tog mig för en gymnastiksal! (Euclios dörr öppnas och han visar sig, med knölpåk i hand) Åh-aj-aj! Gode gud var barmhärtig! Det är ute med mig! Han öppnar till lyan: han står vid dörren: han är efter mig! Jag vet vad jag skall göra: (drar sig undan) han har lärt mig min läxa, det har husbonn. Jag har då aldrig i hela mitt liv sett ett ställe där de varit mer frikostig med sitt trä: (gnidande sina axlar) ja, när han drev ut oss hela högen lät han oss få stora bitar av det, allt vi kunde vacklande bära.

Scen 2

Euclio (går ut på gatan)

Kom tillbaka. Vart är det du flyr till nu? Stoppa honom, stoppa honom!

Congrio

Vad skriker du för, dumbom?

Euclio

För att jag skall rapportera ditt namn till närmaste polis i denna stund.

Congrio

Varför då?

Euclio

Ja men, du bär ju kniv.

Congrio

Och det skall en kock också göra.

Euclio

Och att du hotade mig då?

Congrio

Det är synd och skam att jag inte körde den igenom dig, tycker jag.

Euclio

Det finns ingen mer otyglad bov än du på hela den här planetens yta, eller någon som jag gladeligen skulle göra allt för att straffa mer, heller.

Congrio

Herregud! Det är nog så tydligt, även om du inte hade sagt det: faktum talar för sig själv. Jag haver klubbats tills jag är lösare än en nöjesdansare. Vad menade du nu med att bära hand på mig, du din tiggare?

Euclio

Vad för slag? Du vågar att fråga mig? Gjorde jag min plikt mot dig effektlöst--är det så? (lyfter knölpåken)

Congrio (backar undan)

Välan: men för tusan. Du skall det dyrt få betala, annars är jag en träskalle.

Euclio

Hm! Jag vet inget om framtiden för din skalle, men (skrockar och knackar lätt med sin knölpåk) den måste

vara öm som trä nu. (våldsamt) Hör nu här, vad djävulen gjorde du i mitt hus utan mitt tillstånd medans jag var borta? Det är vad jag vill veta.

Congrio

Nå då så, håll tyst. Vi kom för att laga mat till bröllopet, det är allt.

Euclio

Och hur angår det då er, för tusan hakar, huruvida jag äter min mat tillagad eller äter den rå--om ni då inte är min förmyndare?

Congrio

Tänker du låta oss tillaga middagen här eller inte? Det är vad jag vill veta.

Euclio

Jo, och jag vill veta om mina saker här hemma är säkra?

Congrio

Allt jag hoppas är att jag säkert kommer undan med mina egna saker som jag medförde dit. Det räcker för mig: bekymra du dig inte för om jag suktar efter något som du äger.

Euclio (klentroget)

Jag vet. Du behöver inte säga mer. Jag förstår allt.

Congrio

Varför låter du då oss inte laga till middagen här nu? Vad har vi gjort? Vad har vi sagt som du ogillade?

Euclio

Just en fin fråga, din bovaktiga kanalje, då du skapar en allmän landsväg uti alla vinklar och vrår i mitt hus! Om du hade blivit vid ugnen där dina intressen ligger, så skulle du nu inte bära en kluven skalle: det är rätt åt dig. (med ansträngd fattning) Vidare nu, enbart för att bekanta dig med min åsikt i detta ärendet,--kommer du närmare denna dörr utan min tillåtelse, så skall jag göra om dig till den mest ömkliga varelsen uti Guds värld. Nu vet du min åsikt. (går in i huset)

Congrio (ropande efter honom)

Vart skall du gå nu? Kom tillbaka! Så hjälpe mig alla Tjuvars heliga Moder, men jag skall snart göra det hett åt dig, som jag skall riva upp ditt rykte framför detta huset här, om du inte ger tillbaka mina tallrikar! (då Euclio stänger dörren) Vadan nu? Åh, helvetes! Det var då en oturlig dag då jag kom hit! Två shilling för jobbet, och nu kommer det att krävas mer än så att betala läkarens räkning.

Scen 3

In träder åter Euclio från huset med ett föremål under sin kappa

Euclio (åside)

Vid alla himlar, vartän jag kommer så kommer denna med (kikar under kappan) också: jag lämnar den inte där för att löpa en sådan risk, aldrig någonsin. (till Congrio och de andra) Nåväl, kom nu då, in med er, kockar, musikflickor, allihopa! (till Congrio) Fortsätt nu, tag med dina hantlangare in om du vill, hela legohjonshjorden med'om. Laga på, arbeta på, jäkta omkring utav hjärtans lust nu.

Congrio

En passande tid för det, efter att du har klubbat ned mig tills mitt huvud är fullt utav sprickor!

Euclio

In med er. Ni anlidades för att sätta upp en middag här, inte en deklamering.

Congrio

Jag säger då det, gamle gosse, jag skall komma till dig med räkningen för det där angreppet, det skall jag då vid Gud. Jag anlidades för en tid sedan för att laga mat, inte för att bultas på.

Euclio

Nå, gå till det juridiska med det. Besvära inte mig. Iväg med er: laga middagen, eller så ger ni er för djävulen av härifrån.

Congrio

Gå du bara--(milt, då han skjuter sig in förbi honom) åt ena sidan, du.

(Congrio och hans åtfölje går in i huset)

Scen 4

Euclio (tittar efter dem)

Han har försvunnit. Min skapare, min skapare! Det är en hemsk chansning som en fattig man tager då han börjar att ha förehavanden eller affärer för sig med en förmögen man. Här är nu Megadorus, som försöker att upphinna mig-åh, kära nån, kära nån!-på allehanda sätt. Sänder kockar över hit till mig föregivande att det är utav aktning till mig! Har sänt'om att stjäla det här (tittar under kappan) ifrån en fattig gammal man--det var varför han sände dom! Och sedan självfallet den gödselstacken till morkulla som jag har därinne, som brukade tillhöra den gamla frun, som bara måste komma centimetrar ifrån att ruinera mig, börjar att skrapa och klösa runt om där den här (tittar under kappan) var gömd. Nog sagt. Det gjorde mig bara så uppjagad att jag tog en klubba och tillintetgjorde den där kocken, den tjuven, den klåfingriga tjuven på bar gärning! Vid alla himlar, jag tror nog att kockarna har erbjudit denna morkulla en belöning för att visa dem vart den här (tittar under kappan) befann sig. Jag tog handtaget (tittar under kappan) ur deras händer! (ser nedåt gatan) Åh, men där går ju svärsonen Megadorus stoltserande tillbaka ifrån forumet. Jag antar att det knappast går för sig för mig att passera honom utan att stanna för ett par ord, nu.

Scen 5

In träder Megadorus

Megadorus (som ej ser Euclio)

Nåväl, jag har berättat för ett antal vänner om mina intentioner gällande detta giftermål. De var fulla av lovord över Euclios dotter. Säger att det är det förnuftiga att göra, en god idé. Ja, för min del är jag övertygad om att om resten av våra välbärgade medborgare skulle följa mitt exempel och gifta sig med döttrarna till fattiga män och låta hemgiften vara, skulle det således bli mycket bättre samhörighet uti vår stad här, och folk skulle vara mindre bittra på oss förmögna män än de nu är, och våra fruars äktenskapliga anseende skulle vara av djupare respekt än de nu är, och levnadskostnaderna skulle för oss bli lägre än de nu är. Det är absolut det rätta för de allra flesta av människor; trätan kommer med den handfull giriga gossar som är så knussliga och snikna att varken konstapel eller skomakare kan vidta sina mått och steg. Och antag nu att någon skulle fråga: "Vem skall då de rika flickorna med sina hemgifter äkta, om ni inför denna regel för de fattiga?" Ja men, med vilken som helst de önskar, låt'om gifta sig, förutsatt att deras hemgift inte medföljer'om. I det fallet, i stället för att medbringa pengar till sin make, skulle de bringa dem mer välartade fruar än de gör för närvarande. Deras mulåsnor som kostar mer nu än hästar-de skulle vara billigare än

Galliska valacker då jag var färdig med det.

Euclio (åside)

Gud välsigne min själ, jag älskar så att höra honom tala! Dessa tankegångar han har om hushållande--
vackra, vackra!

Megadorus

Då skulle du inte få höra dem säga: "Välan, min herre, du har aldrig haft någonting i likhet med de pengar
som jag bringat dig, och det vet du allt. Fina klädnader och juveler, minsann! Och jungfrur och mulåsnor
och körsvennar och lakejer och pager och privata ekipage--välan, som om jag inte hade en rätt till dem!"

Euclio (åside)

Ah, han känner'om, känner'om genomgående väl, dessa societetsdamer! Åh, om han bara kunde bli utsedd
såsom övervakare utav folkmoralen--kvinnornas!

Megadorus

Vartän du går nuförtiden så syns det fler vagnar framför ett residens uti staden än du kan finna runt
bondgården. Det är en helt utomordentlig syn, dock, att jämföra med de tider då för att få sina pengar
handelsmännen fick ta köksingången. Rengöraren, damskräddaren, juveleraren, ullarbetaren--de stod alla
och hängde. Och så de handlare inom volangkappor och underkläder och brudslöjor, uti violetta koloreringar
och gula koloreringar, eller muffar, eller balsam parfymerade skodon; och sedan så kommer människorna
med damunderkläder och hälsar på, tillsammans med skomakarna och de på huk sittandes skoflickarna och
köpmän med tofflor och sandaler och handlare i malvakulörer; och bältesmakarna flockas runt om, och
gördelmakarna tillsammans med'om. Och nu kan du tro att du alla har betalat. Då dyker det upp vävare och
män med spetsar och möbelsnickare--hundratals med'om--som slår sig ned likt fångvaktare uti din hall och
vill med dig göra upp. Du tar med'om in och kvittar din räkning. "Allt färdigbetalat nu, åtminstone," kanske
du då tänker, när i språngmarch de gossar komma som handhar saffranskoloreringen--det eller något annat
skadedjur, i vart fall, evinnerligen efter något.

Euclio (åside)

Jag skulle saluterat honom, jag är bara rädd att han skall sluta att tala om hur kvinnor beter sig. Nej, nej, jag
låter honom vara.

Megadorus

Så när du har alla dessa gynnare med fluff och puff nöjda och belåtna, så kommer där en militär, bildande

eftertrupp, och vill insamla arméskatten. Du går då och får en vidräkning av bankiren, medan din militante gentleman står redo och går miste om lunchen i sin förväntan över att inkassera kontanter. Efter att du och bankiren är färdiga med era uträkningar, finner du så att du är skyldig honom pengar, tillika, och militären får sina förhoppningar uppskjutna till en annan dag. Detta är en del av de besvär och outhärdliga utgifter som stora hemgifter för med sig, och det finns mycket mer därtill. Om man nu tar en fru som inte medför ett enda öre--har en make en viss kontroll över henne: det är de hemgiftsbenägna som förpestar livet ur sina makar med det sätt på vilket de upprörs och förslösar. (ser nu Euclio) Men där är ju nu min nye släkting framför huset! Hur är det, Euclio?

Scen 6

Euclio

Belåten, högeligen belåten med din utläggning-jag slukade den.

Megadorus

Öh? Så du hörde den?

Euclio

Vartenda ord av den.

Megadorus (synar honom)

Men jag säger då det, jag tror nog att det skulle vara lite mera passande, om du tog och piffade upp dig lite till din dotters bröllop.

Euclio (gnällande)

Folk med de tillgångar och medel för att piffa upp sig och se stiliga ut minns vilka de är. Vid Gud, Megadorus! Jag har väl inte en hel förmögenhet som hopar sig därhemma (kisar slugt under kappan) mer än vad folk tror, och ingen annan fattig människa har det, heller.

Megadorus (gemytligt)

Åh nåja, du har tillräckligt, och himlen gör det till allt mer och mer, och välsignar dig i det som du nu äger.

Euclio (vänder sig bort med ett ryck)

"Det som du nu äger!" Jag tycker ej om den formuleringen! Han vet om att jag har de här pengarna lika väl som jag gör det! Den gamla haggan har babblat!

Megadorus (behagligt)

Vadan dessa hemliga förhandlingar därborta?

Euclio (baxnande)

Jag bara--förbaske mig sir,--jag bara utformade det klagomål emot dig som du förtjänar.

Megadorus

För vadå?

Euclio

För vadå, jaså du? När du har fyllt alla hörn i mitt hus med tjuvar, för tusan! När du har sänt kockar in i mitt hus i hundratal och var och en av'om en Kung Gereon med sex händer vardera! Ja men, Argus, som hade ögon över hela sin kropp och sattes till att vakta Io en gång av Juno, kunde aldrig hålla vakt över dessa gynnare, ens om han försökte. Och den där musikflickan dessförutom! Hon kunde ta källan vid Pirenes berg i Korint och dricka den ren, helt allena, det kunde hon,--om där rann vin. Och för att tala om provianten--

Megadorus

Gud välsigne min själ! Ja men, det räcker ju för ett helt regemente. Jag sände dig ett lamm, tillika.

Euclio

Jo, och ett djur som är mer delbart än just detta lamm existerar inte, det vet jag nog.

Megadorus

Jag önskar du ville tala om hur lammet är delbart.

Euclio

Därför att det bara är skinn och ben, avmagrats tills det är fullkomligt--(fnissande) delikat. Jo då, jo då, sätt du det lammet ute i solen och så kan du beskåda dess inälvor arbeta: det är lika genomskinligt som en

Punisk lampa.

Megadorus (protesterande)

Jag tog själv in det lammet till slakten.

Euclio (torrt)

Då är det bäst att du själv bär ut det för att begravas, för jag tror minsann det är dött allaredan.

Megadorus (skrattande och klappande honom på axeln)

Euclio, vi måste få oss lite dryckjom idag, du och jag.

Euclio (skrämd)

Inget för mig, sir, inget för mig! Dryckjom! Åh käre Gud!

Megadorus

Men se nu här, jag bringar bara över en tunna med gott gammalt vin från min källare.

Euclio

Nej, nej! Jag vill inte ha något! Faktum är att, jag har beslutat mig för att enbart dricka vatten.

Megadorus (stötande honom i revbenen med handen)

Jag skall nog få dig ordentligt blötlagd idag, på mitt liv skall jag det, du med ditt, "beslutat mig för att enbart dricka vatten."

Euclio (åsido)

Jag ser hans plan klart nu! Försöker att göra mig rusig med hans vin, så är det, och att sedan giva detta (ser under kappan) ett nytt residens! (paus) Jag skall nog vidta åtgärder mot det: ja, jag skall undgömma det någonstans utanför huset. Jag skall få honom att bortkasta sin tid och sitt vin helt och hållet.

Megadorus (vänder sig om för att gå)

Nåväl, om jag inte kan göra mer för dig, skall jag gå och ta mig ett bad och göra mig redo att offra rökelse.
(går in i huset)

Euclio (faderligt protesterande under kappan)

Gud välsigne oss båda, krukans, du har då dina fiender, åh jo, mången fiende, du och det guld som anförtrotts åt dig! Såsom saker och ting nu förhåller sig, krukans, är det bästa jag kan göra för dig att bära bort dig till vår Tros helgedom: jag skall gömma undan dig där, precis lika tryggt och bekvämt! Du känner mig, vår Tro, och jag känner dig: förändra ej ditt namn, sinne, om jag nu tilltror dig med denna. Ja, jag skall komma till dig, vår fasta Tro, med tillit till din trofasthet. (Euclio går ut)

Titus Maccius Plautus 254 BC–184 BC

L Patrik WJ svensk version

05-12/07, 24/07, 03-08/08/11

övriga akter:

Aulularia

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren L Patrik W Johansson med Poeter.se id #26710 innehar upphovsrätten